

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»
Відділ фінансово-кредитної та податкової політики

«СХВАЛЕНО»
на засіданні Вченої ради
ННЦ «Інститут аграрної
економіки»
Протокол № 12 від «23» 11 2023 р.

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Директор ННЦ ІАЕ»
акад. НААН, д.е.н.,
проф. Ю.О.Лупенко
“23” листопада 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

«Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

Освітня програма: «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Статус дисципліни: обов'язкова

КИЇВ – 2023

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

МЕТОЮ ДИСЦИПЛІНИ є формування у аспірантів комплексного розуміння теоретичних основ, питань методики технології та організації науково-дослідницької діяльності.

ПРЕДМЕТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ - методологія, методи і організація наукових досліджень.

ЗАВДАННЯМ ДИСЦИПЛІНИ є опанування аспірантами знань з основних проблем методології, організації та проведення наукових досліджень.

Оволодіння методологією і методами дослідження сприяє розвитку раціонального творчого мислення, оптимальній організації наукової творчості.

На практичних заняттях аспіранти закріплюють теоретичні положення тем курсу, оволодівають навичками дослідження і творчої роботи, вирішують проблемні ситуації, пов'язані із самостійним опрацюванням матеріалу курсу та беруть участь у обговоренні рефератів.

Знання методології теорії, технології, методів та організації науково-дослідницької діяльності є базою для аспірантів та співробітників наукових підрозділів всіх рівнів.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ: Розкриття сутності науки як системи уявлення про світ: структури процесу пізнання; розгляд методології як предмету методологічного оцінювання, методів і моделей наукового пізнання.

Особлива увага приділена фундаментальній, загальнонауковій і конкретно науковій методології, зокрема системним методам в економічних дослідженнях, синергетиці, експериментальних дослідженнях, методиці і логіці вивчення системи методології і організації соціологічних та економічних досліджень; розглядається в теоретичному і практичному плані підготовка і написання магістерських робіт, кандидатських і докторських дисертацій. Докладно розглядається питання психології і технології наукової творчості, наукової і науково-технічної діяльності, підготовці звітів, статей, обробці зібраної інформації та визначення ефективності оцінки наукових досліджень.

Для досягнення зазначених вище цілей цикл аудиторних навчальних занять обов'язково доповнюється самостійною роботою аспірантів у визначеному обсязі.

Структура програми курсу включає тематичний план дисципліни, навчальну та робочу програми, питання, орієнтовний перелік питань для проміжного і підсумкового контролю, список рекомендованої літератури.

Тематичний план дисципліни розрахований на загальну кількість годин - 60; з них год. лекційних і 32 год. практичних занять та 32 год. самостійної роботи - для денної форми навчання.

Навчальна програма містить повний перелік тем, що розглядаються в межах курсу та їх короткий зміст.

Робоча програма курсу складається з плану лекційних занять, плану практичних занять та вказівок до самостійної роботи. Крім того, до програми включено пакет навчальних ситуаційних вправ, які охоплюють проблематику лекцій та допомагають ефективнішому засвоєнню теоретичного матеріалу. Програма містить перелік сучасної літератури, що охоплює зміст методології і організації науково-дослідницької діяльності при вивченні дисципліни.

**НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ
І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

з курсу «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

№ Лек ції	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари/ лаборант.	Самост. Робота
Змістовий модуль 1				
1.	Вступ. Наука як система і сфера людської діяльності	2		2
2.	Теоретична основа наукових досліджень.	2	2	2
3.	Організація науково-дослідницької діяльності в Україні	2	2	2
4.	Методи і техніка досліджень	2	2	2
	Модульний контроль (контрольна робота, колоквіум)	8	6	8
Змістовий модуль 2				
5.	Методологія і організація соціологічних досліджень	2	2	4
6.	Методологія та логіка експериментальних досліджень.	2	2	2
7.	Методика економічних досліджень та обробка первинної інформації	2	2	2
8.	Пошук та обробка наукової інформації та її роль і дослідженні	2	2	2
9	Кандидатська та докторська дисертації. Вимоги до змісту дисертації та порядок їх захисту	2	2	2
10	Впровадження і ефективність наукових досліджень та наукові публікації	2	2	2
	Модульний контроль (контрольна робота, колоквіум)	12	12	2
		20	18	22

60 год.

в т.ч.

Лекції

Семінари

Самостійна робота

20 год.

18 год.

22 год.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу

Наука як система уявлення про світ. Розвиток економки в перетворенні науки в продуктивну силу суспільства. Наукове пізнання як предмет методологічного дослідження.

Література 1, 4, 6, 10, 11

Тема 2. Теоретична основа наукових досліджень.

Наука, її суть та класифікація. Структура наукової теорії. Структура процесу пізнання. Ознаки науки. Функції наукової теорії. Класифікація наукових теорій. Економічна наука в системі гуманітарних знань. Методологія та методи дослідження. Методи наукового пізнання. Література 2, 3, 8

Тема 3. Організація науково-дослідницької діяльності в Україні.

Наукове вивчення як основна форма наукової роботи. Означення науки. Наукові комунікації. Наукові школи. Підготовка і атестація наукових та науково-педагогічних кадрів. Докторантура, аспірантура. Вчена рада, наукові установи НАНУ та галузевих академій - створення та діяльність.

Тема 4. Психологія та технологія наукової діяльності.

Організація творчої діяльності. Психологія наукової творчості. Робочий день і робоче місце науковця. Технічні засоби та основи ділового спілкування . Особистий архів науковця.

Література 2, 3, 5, 11

Теми 5. Методи та техніка досліджень

Загальна методологія. Методологічні підходи. Наукове пізнання як предмет методологічного аналізу. Методи і моделі наукового пізнання. Методологія,

суть і структура методологічного дослідження. Фундаментальна загальнонаукова і конкретно наукова методологія. Система і системний метод в економічних дослідженнях. Методи емпіричного і теоретичного рівнів
Література 2, 8, 10, 11

Теми 6. Методологія і організація соціологічних досліджень

Етапи соціологічних досліджень. Завдання і проблеми теорії і методології соціологічних досліджень. Розробка програми. Проблема, об'єкт та предмет дослідження. Визначення мети і завдання дослідження. Методи збору даних соціологічних досліджень - порівняння, вимірювання, опитування
конструкція питань і відповідей. Формування вибіркової сукупності та забезпечення репрезентативності інформації. Джерела інформації. Література 5, 6, 7

Тема 7. Методологія та логіка експериментальних досліджень.

Загальна схема. Організація і планування експериментального дослідження. Методологія і експериментальна ситуація. Типові помилки у проведенні експерименту. Методика проведення експерименту. Підготовка даних та методика обробки одержаної інформації. Форми звітності виконаних наукових досліджень.

Література 2, 5, 8, 10, 11

Тема 8. Написання і захист дипломних, магістерських робіт.

Сутність і структура самостійної роботи аспіранта.

Тема 9. Методи економічного дослідження та самостійна робота аспіранта

Нагромадження матеріалів в процесі економічних досліджень. Методи зведення і групування результатів спостереження. Метод абсолютних, відносних і середніх величин. Методи взаємозв'язків. Графічний метод.

Методи оцінки тіньової економіки. Використання методу і “Дельфі” у прогнозуванні.

Література 2, 4, 5, 8, 11

Тема 10. Пошук та обробка наукової інформації.

Підсистеми інформації про об’єкт дослідження. Пошук вторинної інформації та аналіз наукової літератури.

Тема 11. Кандидатська, докторська дисертації - написання та захист.

Дисертація - визначення, види, загальна характеристика. Загальна схема наукового дослідження. Вибір і формування теми. Складання і затвердження плану і теми дисертації. Збір, обробка використання даних. Написання дисертації, автореферату. Захист. Процедура захисту. Література 5, 6, 8

Тема 12. Впровадження та ефективність наукових досліджень

Підготовка звіту. Порядок впровадження експериментальної перевірки. Рецензія і експертиза. Ефективність, визначення і оцінка.

Підготовка наукових матеріалів до публікації. Наукова публікація, поняття, функції, основні види. Методика підготовки. Кількість, обсяг і зміст публікацій за результатами досліджень. Література 5, 8

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Плани практичних занять

1. Наука як система уявлень про світ.
2. Етапи розвитку науки. Класифікація наук.
3. Наукове вивчення як основна форма наукової роботи. Організація наукової діяльності.
4. Методологічна культура науки. Методи загальнонаукових досліджень. Система і системний підхід в економічних дослідженнях.
5. Проект і прогрес емпіричного соціологічного дослідження. Вибірка. Аналіз і проблема вимірювання.
6. Логіка наукового дослідження. Форми звітності виконання наукових досліджень.
7. Методи економічних досліджень. Написання і захист наукових робіт. Самостійна робота.
8. Загальна схема наукового дослідження. Підготовка і захист наукової роботи.
9. Підготовка наукових матеріалів до публікацій. Написання статей.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ АСПІРАНТІВ ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ

Самостійна робота аспірантів при вивченні курсу проводиться за такими формами:

1. Опрацювання лекційного матеріалу. Лекції як форма навчання забезпечують лише передачу теоретичних знань з предмета. Програмою передбачається їх раціональне поєднання з різними видами практичних занять, на яких закріплюються та поглиблюються одержані на лекціях і у результаті самостійних занять знання.

Програма передбачає підготовку реферативних робіт, розв'язання задач, моделювання ситуаційних завдань та їх вирішення, що підвищують якість засвоєння суті вузлових теоретичних питань з курсу. Окрім цього, аспіранти вивчають зміст основних законодавчих та нормативних актів, які регулюють зовнішньоекономічну діяльність в Україні та за її межами.

2. Самостійне вивчення окремих питань і тем за списком рекомендованої літератури.

Самостійна робота також передбачає підготовку та виконання контрольних робіт за темами курсу.

3. Підготовка до заліку.

Контроль знань (рубіжний) аспірантів здійснюється шляхом опитування на практичних заняттях. Крім того, передбачається підсумковий контроль у формі заліку. При цьому комплексно враховуються результати рубіжного контролю у формі співбесіди та письмового викладення відповідей на контрольні питання екзаменаційних білетів. Таким чином, контроль здійснюється як у письмовій, так і в усній формі.

Складовою успішної підготовки аспірантів до іспиту є позитивний контроль протягом виконання освітньої програми.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ
ЦЕНТР «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ
ЕКОНОМІКИ»**

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Ознаки науки, наукова теорія.
2. Етапи соціологічних досліджень.
3. Економічна реальність і економічні факти.
4. Категорії, поняття: *Порівняння, Факт, Відхилення, Моделювання, Методологічна функція теорії, Аналогія, Конспект, Постулат, Проблема, Вибіркове спостереження.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару

протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 2

1. Методологія та методика дослідження.
2. Розробка програми соціологічного дослідження.
3. Класифікація методів економічних досліджень.
4. Категорії, поняття: *Аналогія, Конспект, Постулат, Проблема, Вибіркове спостереження, Монографічний опис, Практична функція твори, Апостеріорі та апіорі, Концепція, Пояснення*

Затверджено на засіданні методологічного семінару

протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ

№ 3 Наукова діяльність. Класифікація наук.

Проблема, об'єкт та предмет соціологічного дослідження.

Метод індексного аналізу.

Категорії, поняття: *Монографічний опис, Практична функція твору, Апостеріорі та апріорі, Концепція, Пояснення, Парадокс, Генеральна сукупність, Наукова ідея, Методологія науки, Аргумент.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару

протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 4

1. Місце теорії в наукових дослідженнях.

2. Мета і завдання соціологічного дослідження

3. Методи вимірювання взаємозв'язків.

4. Категорії, поняття: *Парадокс, Генеральна сукупність, Наукова ідея, Методологія науки, Аргумент, Кон'юнкція, Принцип, Розуміння, Вторинні групування, Наукове пізнання.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару

протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 5

1. Особливості наукових економічних досліджень.
2. Інтерпретація основних понять дослідження.
3. Принцип розвитку в економічних дослідженнях
4. Категорії, поняття. *Кон'юнкція, Принцип, Розуміння, Вторинні групування, Наукове пізнання, Підтвердження, Вчений, Науковий працівник, Сходження від абстрактного до конкретного, Верифікація.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару
протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 6

1. 1. Наукові ніколи. Міжнародне науково - технічне співробітництво України.
2. Попередній системний аналіз.
3. Підсистеми інформації про об'єкт дослідження
4. Категорії, поняття: *Підтвердження, Вчений, Науковий працівник, Сходження від абстрактного до конкретного, Верифікація, Курсова робота, Публікація, Парадигма, Гносеологія, Науковий результат, Гіпотетика - дедуктивний метод.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару
протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 7

1. Наукове пізнання як предмет методологічного дослідження.
2. Висунення робочих і гіпотез в процесі дослідження
3. Пошук вторинної документної інформації з теми
4. Категорії, поняття: *Курсова робота, Публікація, Парадигма, Гносеологія, Науковий результат, Гіпотетика - дедуктивний метод, Графік, Наукові факти, Композиція наукової роботи, Ідея, Висловлювання.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару

протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 8

1. Науково-дослідницька діяльність студентів.
2. Стратегічний план дослідження
3. Аналіз наукової літератури з теми
4. Категорії, поняття: *Графік, Наукові факти, Композиція наукової роботи, Ідея, Висловлювання, Самостійна робота студента, Абдукція, Графічний метод, Науково-дослідна установа, Наукова новизна.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару

протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 9

1. Підготовка та атестація наукових та науково-педагогічних кадрів.
2. Загальні вимоги до програми дослідження.
3. Отримання та аналіз первинної інформації
4. Категорії, поняття: *Самостійна робота студента, Абдукція, Графічний метод, Науково-дослідна установа, Наукова новизна, Імплікація, Гіпотеза, Синергетика, Вірогідність, Групування, Науково-дослідна робота, Суб'єкти наукової діяльність.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару

протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 10

1. Докторантура. Аспірантура.
2. Спостереження як метод вивчення об'єкта.
3. Методи оцінки тіньової економіки.
4. Категорії, поняття: *Імплікація, Гіпотеза, Синергетика, Вірогідність, Групування, Науково-дослідна робота, Суб'єкти наукової діяльності, Індукція, Гіпотезо-дедуктивний метод, Синтез, Закон недопущення суперечності, Динамічні моделі, Науково-технічна діяльність, Комунікант.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару

протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 11

1. Наукове вивчення як основна форма наукової роботи
2. Інтерв'ювання як метод дослідження.
3. Дисертація. Основні види
4. Категорії, поняття: *Індукція, Гіпотeko-дедуктивний метод, Синтез, Закон недопущення суперечності, Динамічні моделі, Науково-технічна діяльність, Комунікант, Дедукація, Моделювання, Системний підхід, Ідеалізація, Дослід, Науково-технічний потенціал, Реципієнт.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару

протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 12

1. Організація творчої діяльності. Організаційно-функціональна трансформація науково-технічного потенціалу.
2. Соціологічні способи дослідження.
3. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук
4. Категорії, поняття: *Дедукація, Моделювання, Системний підхід, Ідеалізація, Дослід, Науково-технічний потенціал, Реципієнт, Інтерпретація Діалектика, Спостереження, Інтерсуб'активний, Евристичні методи, Об'єкт економічного аналізу, Об'єкт наукових досліджень*

Затверджено на засіданні методологічного семінару

протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 13

1. Психологія наукової творчості.
2. Порівняння і вимірювання в процесі дослідження.
3. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук
4. Категорії, поняття : *Інтерпретація Діалектика, Спостереження, Інтерсуб'єктивний, Евристичні методи, Об'єкт економічного аналізу, Об'єкт наукових досліджень, Ірраціональний, Детермінізм, Суб'єкт наукової діяльності, Індекси, Об'єкт спостереження, Матеріалізм.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару
протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 14

1. Робочий день науковця. Робоче місце науковця та технічні засоби наукової діяльності.
2. Опитування. Методика проведення дослідження
3. Загальна схема наукового дослідження
4. Категорії, поняття: *Ірраціональний, Детермінізм, Суб'єкт наукової діяльності, Індекси, Об'єкт спостереження, Матеріалізм, Композиція, Диз'юнкція, Судження, Модус толенс-критерій заперечення, Інновації, Предмет науки, Кодування інформації.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару
протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 15

1. Ділові стосунки (спілкування). Ділове листування. Ділова розмова.
2. Конструкція питань і інтерпретація відповідей .
3. Вибір і формування теми дисертаційної роботи
4. Категорії, поняття: *Композиція, Диз'юнкція, Судження, Модус толенс-критерій заперечення, Інновації, Предмет науки, Кодування інформації, Дисертація, Дискурсив, Сутність, Абсолютна величина, Категорія, Предмет наукових досліджень, Одиниця спостереження.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару
протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 16

1. Особистий архів (бібліотека) здобувана
2. Формування вибіркової сукупності і забезпечення репрезентативності інформації.
3. Складання пояснювальної записки до вибору теми дисертації та затвердження теми.
4. Категорії, поняття: *Дисертація, Дискурсив, Сутність, Абсолютна величина, Категорія, Предмет наукових досліджень, Одиниця спостереження, Деспотизм, Наука, Тема.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару
протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 17

1. Поняття системи як категорії у наукових дослідженнях
2. Документальні джерела інформації при соц. дослідженнях
3. Складання індивідуального і робочого планів проведення досліджень.
4. Категорії, поняття: *Деспотизм, Наука, Тема, Абсолютні показники, Інформація, Ряди динаміки, Поле графіка синтез, закон недопущення суперечності, динамічні моделі, Деспотизм, Наука, Тема, Абсолютна величина.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару
протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 18

1. Структура системи. Синергетика
2. Суть експериментального дослідження. Загальні положення.
3. Загальні вимоги до дисертації: а) структура; б) зміст; в) вступ і його композиція в дисертаційній роботі.
4. Категорії, поняття - *Суб'єкти наукової діяльності, Індукція, Гіпотечно-дедуктивний метод, Синтез, Закон недопущення суперечності, Інформація, Ряди динаміки, Поле графіка, Синтез динамічні моделі*

Затверджено на засіданні методологічного семінару
протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 19

1. Розвиток економіки і перетворення науки в продуктивну силу суспільства.
2. Етапи соціологічних досліджень.
3. Графічний метод.
4. Категорії, поняття. *Абстрагування, Закон, Науковий факт, Еристика, Багатомірні групування, Метод «делфі», Мінімізація теорії, Парадигма, Евристика, Бюджетний аналіз.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару
протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 20

1. Розвиток економіки і перетворення науки в продуктивну силу суспільства.
2. Класифікація методів наукового пізнання.
3. Метод зведення і групування результатів статистичного спостереження.
4. Категорії, поняття: *Аксиома, Закон виключення третього, Парадигма, Евристика, Бюджетний аналіз, Мода, Пояснювальна функція теорії, Фальсифікація, Балансовий метод, Медина*

Затверджено на засіданні методологічного семінару
протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

=

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 21

1. Наука, її суть та класифікація. Функції науки.
2. Застосування принципів логічних законів і правил.
3. Загальна характеристика економічних досліджень.
4. Категорії, поняття: *Аксиометричний метод, Закон протилежності, План дослідження, Фальсифікація, Балансовий метод, Медина, Передбачувальна функція теорії, Алгоритм, Знання, Поняття.*

Затверджено на засіданні методологічного семінару
протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок»

Навчальний предмет «Методологія, технологія та етика наукових досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 22

1. Структура процесу пізнання.
2. Завдання і проблеми теорії і методології соціологічних досліджень.
3. Економічна антропологія
4. Категорії, поняття: *Алгоритм, Знання, Поняття, Експліанація, Відносний приріст, Модель, Синтезуюча функція теорії, Аналіз, Ідеалізація, Порівняння, Факт*

Затверджено на засіданні методологічного семінару
протокол № ____ від _____ 2022 р.

Екзаменатор _____

**Контрольні питання з курсу
«Методологія наукових досліджень»**

1. Наука як система уявлень про світ.
2. Розвиток економіки і перетворення науки в продуктивну силу суспільства.
3. Наука, її суть та класифікація. Функції науки.
4. Ознаки науки, наукова теорія.
5. Методологія та методика дослідження.
6. Наукова діяльність. Класифікація наук.
7. Місце теорії в наукових дослідженнях.
8. Особливості наукових економічних досліджень.
9. Наукові школи. Міжнародне науково - технічне співробітництво України.
10. Науково-дослідницька діяльність аспірантів.
11. Підготовка та атестація наукових та науково-педагогічних кадрів.
12. Докторантура. Аспірантура.
13. Організація творчої діяльності. Організаційно-функціональна трансформація науково-технічного потенціалу.
14. Психологія наукової творчості.
15. Робочий день науковця.
16. Робоче місце науковця та технічні засоби наукової діяльності.
17. Ділові стосунки (спілкування). Ділове листування. Ділова розмова.
18. Особистий архів (бібліотека) здобувача
19. Системний підхід при вивченні економічних явищ і процесів.
20. Сутність поняття методологія. Методологія дослідження.
21. Суб'єкт та об'єкт в економічному дослідженні
22. Методи дослідження
23. Методи наукового пізнання
24. Методи теоретичних досліджень
25. Нагромадження матеріалів в процесі економічних досліджень. Джерела.
26. Завдання і проблеми теорії і методології соціологічних досліджень.
27. Етапи соціологічних досліджень.
28. Розробка програми соціологічного дослідження.
29. Проблема, об'єкт та предмет соціологічного дослідження.
30. Мета і завдання соціологічного дослідження.
31. Попередній системний аналіз та інтерпретація основних понять дослідження.
32. Висунення робочих гіпотез в процесі дослідження

33. Стратегічний план дослідження та загальні вимоги до програми дослідження.
34. Спостереження як метод вивчення об'єкта.
35. Інтерв'ювання як метод дослідження.
36. Соціологічні способи дослідження.
37. Порівняння і вимірювання в процесі дослідження.
38. Опитування. Методика проведення дослідження
39. Конструкція питань і інтерпретація відповідей .
40. Формування вибіркової сукупності і забезпечення її репрезентативності.
41. Документальні джерела інформації при соціологічних дослідженнях.
42. Суть експериментального дослідження. Загальні положення.
43. Методологія експерименту
44. Експериментальна ситуація.
45. Типові помилки у проведенні експерименту.
46. Методика проведення експерименту.
47. Підготовка даних до обробки
48. Методика обробки одержаної інформації
49. Аналіз та інтерпретація одержаних даних
50. Форми звітності виконаних наукових досліджень
51. Загальна характеристика курсових і дипломних робіт
52. Підготовчий етап та послідовність виконання дипломної роботи.
53. Робота над текстом дипломної роботи.
54. Заключний етап роботи над дипломною роботою та її захист.
55. Керівництво дипломною роботою та її рецензування.
56. Магістерська дисертація як кваліфікаційне дослідження.
57. Метод зведення і групування результатів статистичного спостереження.
58. Методи моделювання.
59. Метод абсолютних і відносних величин.
60. Метод середніх величин.
61. Метод рядів динаміки.
62. Метод індексного аналізу.
63. Методи вимірювання взаємозв'язків.
64. Графічний метод.
65. Підсистеми інформації про об'єкт дослідження.
66. Пошук вторинної інформації з теми
67. Загальна характеристика економічних досліджень.
68. Аналіз наукової літератури з теми
69. Отримання та аналіз первинної інформації
70. Методи оцінки тіньової економіки.

71. Дисертація. Основні види.
72. Загальна характеристика дисертаційної роботи.
73. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук.
74. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук
75. Загальна схема наукового дослідження.
76. Вибір і формування теми дисертаційної роботи. Пояснювальна записка та затвердження теми дисертаційної роботи.
77. Складання індивідуального і робочого плану проведення досліджень.
78. Загальні вимоги до дисертації: а) структура; б) зміст.
79. Характеристика дисертаційної роботи. Мова, стиль та вимоги до її оформлення.
80. Список використаних джерел у дисертаційній роботі чи наукових дослідженнях.
81. Загальні вимоги до автореферату. Структура, зміст, оформлення.
82. Видання автореферату та його розсилка.
83. Попередня експертиза дисертації (передзахист).
84. Подання дисертації для попереднього розгляду в спеціалізованій вченій раді та підготовка здобувача до захисту.

85. Впровадження наукових досліджень
86. Ефективність наукових досліджень.
87. Рецензування науково-дослідницьких робіт.
88. Підготовка наукових матеріалів до публікації.
89. Наукова публікація: поняття, функції, основні види.
90. Мінімальна кількість та обсяг публікацій здобувача наукового ступеня.
91. Наукова монографія, стаття, тези наукової доповіді.
92. Методика підготовки та оформлення публікації.
93. Нобелівські премії. Порядок висунення та призначення.

Запитання для самостійної роботи

Етапи розвитку науки.

Форма контролю самостійної роботи: обговорення результатів самостійної роботи на семінарських заняттях та консультації

Запитання для самостійної роботи

Науково-дослідницька робота студентів

Закон України "Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки"

Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність"

Форма контролю самостійної роботи: обговорення результатів самостійної роботи на семінарських заняттях та консультації.

Запитання для самостійної роботи

Постанова Кабінету Міністрів про затвердження "Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів"

Форма контролю самостійної роботи: обговорення результатів самостійної роботи на семінарських заняттях та консультації.

Запитання для самостійної роботи

Суб'єкт та об'єкт в економічному дослідженні

Форма контролю самостійної роботи: обговорення результатів самостійної роботи на семінарських заняттях та консультації.

Запитання для самостійної роботи

Методи статистичної обробки і формування бази, конструювання питань і інтерпретація відповідей при соціологічних дослідженнях.

Форма контролю самостійної роботи: обговорення результатів самостійної роботи на семінарських заняттях та консультації

Запитання для самостійної роботи

Форми звітності виконаних досліджень

Форма контролю самостійної роботи: обговорення результатів самостійної роботи на семінарських заняттях та консультації

Запитання для самостійної роботи

Методи вивчення наукової та навчально-методичної літератури. Вибір і формування теми дипломної роботи. Об'єкт і предмет.

Форма контролю самостійної роботи: обговорення результатів самостійної роботи на семінарських заняттях та консультації

Запитання для самостійної роботи

Структура і зміст дисертаційної роботи та наукового звіту

Форма контролю самостійної роботи: обговорення результатів самостійної роботи на семінарських заняттях та консультації

Методи навчання

1. Словесні, наочні, практичні (для передача та сприймання навчальної інформації).
2. Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький (для пізнавальної діяльності здобувачів).
3. Методи оволодіння новими знаннями, формування вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок (залежно від основної дидактичної мети і завдань).
4. Методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи учнів з осмислення й засвоєння нового матеріалу роботи із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок.
5. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивація учіння, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції, самокорекції, взаємокорекції в навчанні (з точки зору цілісного підходу до діяльності у процесі навчання).

Форми контролю

За місцем, яке посідає контроль у навчальному процесі інституту, розрізняємо попередній (вхідний), поточний, рубіжний і підсумковий контроль.

Попередній контроль (діагностика вихідного рівня знань здобувачів) застосовуємо як передумову для успішного планування і керівництва навчальним процесом. Він дає змогу визначити наявний рівень знань дня використання їх викладачем як орієнтування у складності матеріалу. Формою попереднього контролю є вхідний контроль знань. Він проводиться на 1-му курсі, щоб оцінити реальність оцінок, отриманих на вступних іспитах з певного предмета. Попередній контроль у вигляді перевірки і оцінки залишкових знань проводимо також через деякий час після підсумкового іспиту з певної дисципліни як з метою оцінки міцності знань, так і з метою визначення рівня знань з забезпечуючих предметів для визначення можливості сприйняття нових навчальних дисциплін.

Поточний контроль знань є органічною частиною всього педагогічного процесу і слугує засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) навчального матеріалу. Управління навчальним процесом можливе тільки на підставі даних поточного контролю. Завдання поточного контролю зводяться до того, щоб:

- 1) виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;
- 2) визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;
- 3) виявити ступінь відповідальності здобувачів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі;
- 4) виявити рівень опанування навиків самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку;
- 5) стимулювати інтерес здобувачів до предмета і їх активність у пізнанні.

Головне завдання поточного контролю – допомогти здобувачам організувати свою роботу, навчитись самостійно, відповідально і систематично вивчати усі навчальні предмети. Поточний контроль – це продовження навчальної діяльності педагога і педагогічного колективу, він пов'язаний з усіма видами навчальної роботи і має навчити студентів готуватись до перевірки з першого дня занять і кожного дня, а не наприкінці семестру або навчального року. Разом з тим поточний контроль є показником роботи і педагогічного колективу. Звісно, що студенти у семестрі вивчають одночасно до десяти предметів, і не усі викладачі ставлять до них однакові вимоги. Нерідко деякі викладачі ставлять дещо підвищені вимоги, і здобувачі змушені весь семестр займатись тільки одним предметом коштом інших. У цьому разі показники поточної успішності можуть бути сигналом про серйозні порушення навчального процесу.

Зазначені завдання поточного контролю вимагають від викладачів і адміністрації відпрацювати певну систему і методiku його проведення з врахуванням рівномірного і узгодженого розподілення контрольних знань у відповідності до бюджету часу студентів.

Рубіжний (тематичний, модульний, блоковий) контроль знань є показником якості вивчення окремих розділів, тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей здобувачів. Його завдання – сигналізувати про стан процесу навчання здобувачів для вжиття педагогічних заходів щодо оптимального його регулювання. Якщо поточний контроль проводимо лише з метою діагностики першого рівня засвоєння, тобто рівня загального орієнтування у предметі, то рубіжний контроль дає можливість перевірити засвоєння отриманих знань через більш довгочасний період і охоплює більш значні за обсягом розділи курсу. Відповідно змінюється методика контролю, від здобувачів можна вимагати самостійної конструктивної діяльності, а також виявити взаємозв'язки з іншими розділами курсу.

Рубіжний контроль може проводитись усно й письмово, у вигляді контрольної роботи, аналітичного звіту, реферату, презентації наукового проекту індивідуально або у групі.

Підсумковий контроль являє собою іспит здобувачів з метою оцінки їх знань і навиків у відповідності до моделі доктора філософії.

Основна мета іспиту – встановлення дійсного змісту знань здобувачів за обсягом, якістю і глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності.

Основними формами контролю знань здобувачів є контроль на лекції, на семінарських і практичних заняттях, у позааудиторний час, на консультаціях, заліках і іспитах.

1. Контроль на лекції ми проводимо як вибіркове усне опитування здобувачів або з застосуванням тестів за раніше викладеним матеріалом, особливо за розділами курсу, які необхідні для зрозуміння теми лекції, що читається, або ж для встановлення ступеня засвоєння матеріалу прочитаної лекції (проводиться за звичай у кінці першої або на початку другої години лекції).

Поточний контроль на лекції покликаний привчити здобувачів до систематичної проробки пройденого матеріалу і підготовки до майбутньої

лекції, встановити ступінь засвоєння теорії, виявити найбільш важкі для сприйняття здобувачами розділи з наступним роз'ясненням їх. Контроль на лекції не має віднімати багато часу.

Поточний контроль на практичних та семінарських заняттях проводиться з метою виявлення готовності здобувачів до занять у таких формах:

1. Вибіркове усне опитування перед початком занять.
2. Фронтальне стандартизоване опитування за тестами протягом 5-10 хв.
3. Фронтальна перевірка виконання домашніх завдань.
4. Виклик до дошки окремих здобувачів для самостійного розв'язування задач, письмові відповіді на окремі запитання, дані на практичному занятті.
5. Оцінка активності здобувачів у процесі занять, внесених пропозицій, оригінальних рішень, уточнень і визначень, доповнень попередніх відповідей і т. ін.
6. Письмова (до 45 хв.) контрольна робота.
7. Колокіум по самостійних розділах теоретичного курсу (модулях).

Критерії оцінки знань

Поточний контроль				Рейтинг з навчальної роботи R_{HP}	Підсумкова атестація (<i>екзамен</i> чи диференційований залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4			
0-100	0-100	0-100	0-100	0-60	0-40	0-100

Примітки. 1. Рейтинг здобувача з навчальної роботи R_{HP} стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{HP} = \frac{0,6 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})}{K_K},$$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ}, \dots, K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_K = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{ЗМ} = \dots = K^{(n)}_{ЗМ}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{HP} = \frac{0,6 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ})}{n} + R_{ДР} - R_{ШТР}.$$

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практик	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни